

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum consensus in delectationem sit pecctum mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

q. 19. ar. 4.

q. 15. ar. 3.

Loco citato in arg. circa med. c. 12. to. 3.

que in litera tagitur, scilicet quando duo ordinata iudicanda occurrunt, ultimū superioris, & praeambulum inferioris, attribuitur deliberatio, iudicium ac consensus uni, scilicet delectationis ad inferiorem, alterius uero, id est actus ad superiorē spectat & hoc iudicio meo intendit auctor in litera propter reuerentiam tanti doctoris, ut dictū est. & per hoc patet responsio ad objectionem. Nam procedit de consensu utroque secundum rem, cuius oppositū non inuenitur in litera, quod loquitur secundum appropriationem, & secundum eam disparitatem ponit. Nec obstat quod in responsione ad tertium in hoc articulo dicitur, quod quando consensus rationis inferioris in delectationem, & secundum rationes aeternas perseverat, pertinet etiam ad rationem superiorē, quasi uelit dicere: quod si non acceptetur secundum aeternas rationes, non spectat ad superiorē. hoc. n. uerum est, quod non spectat ad superiorē secundum appropriationem, quāuis spectaret ad ipsam rem negatiue. & hanc sententiam exprimit auctor in sequenti articulo in responsione ad primum, ut ibi declaratur.

terna, siue non. cum enim cogitatur de lege Dei, actu eam contemnit: cum uero non cogitat, eam negligit per modum omissionis cuiusdam. unde omnibus modis consensus in actum peccati procedit ex superiori ratione, quia, ut Augustinus dicit duodecimo de Trinitate, non potest peccatum efficaciter perpetrari dum mente decerni, nisi illa mentis intentio, penes quam summa potestas est membra in opus mouendi, uel ab opere cohibendi, malae actioni cedat, aut seruiat.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio superior per considerationem legis aeternae sicut potest dirigere, uel cohibere actum exteriorem, ita etiam delectationem interiorem: sed tamen antequam ad iudicium superioris rationis deueniatur, statim ut sensualitas proponit delectationem, inferior ratio per rationes temporales deliberans, quandoque huiusmodi delectationem acceptat, & tunc consensus in delectationem pertinet ad inferiorem rationem. Si uero etiam consideraris rationibus aeternis homo in eodem consensu perseveret, iam talis consensus ad superiorē rationem pertinet.

AD QUARTUM dicendum, quod apprehensio uirtutis imaginariae est subita, & sine deliberatione, & ideo potest aliquando causare antequam superior, uel inf

regulari possunt ex regula rationis humanae: quae sumitur ex rebus creatis, quas naturaliter homo cognoscit: & ulterius ex regula legis diuinae, ut supra dictum est. * unde cum regula legis diuinae sit superior, consequens est, ut ultima sententia per quam iudicium finaliter terminatur, pertineat ad rationem superiorē, quae intendit rationibus aeternis. Cum autem de plurius occurrit iudicandum, finale iudicium est de eo, quod ultimo occurrit. In actibus autem humanis ultimo occurrit ipse actus, praeambulum autem est ipsa delectatio, quae inducit ad actum, & ideo ad rationem superiorē proprie pertinet consensus in actum: ad rationem uero inferiorē, quae habet inferius iudicium, pertinet iudicium praeambulum, quod est de delectatione, quamuis etiam & de delectatione superior ratio iudicare possit, quia quicquid iudicio subditur inferioris, subditur etiam iudicio superioris: sed non conuertitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod consentire est actus appetitiuae uirtutis non absolute, sed consequens ad actum rationis deliberantis & iudicantis, ut supra dictum est. In hoc enim terminatur consensus, quia uoluntas tendit in id quod est iam ratione iudicatum, unde consensus potest attribui & uoluntati, & rationi.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex hoc ipso quod ratio superior non dirigit actus humanos secundum legem diuinam, impediens actum peccati, dicitur ipsa consentire, siue cogitet de lege aeterna, siue non. cum enim cogitatur de lege Dei, actu eam contemnit: cum uero non cogitat, eam negligit per modum omissionis cuiusdam. unde omnibus modis consensus in actum peccati procedit ex superiori ratione, quia, ut Augustinus dicit duodecimo de Trinitate, non potest peccatum efficaciter perpetrari dum mente decerni, nisi illa mentis intentio, penes quam summa potestas est membra in opus mouendi, uel ab opere cohibendi, malae actioni cedat, aut seruiat.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio superior per considerationem legis aeternae sicut potest dirigere, uel cohibere actum exteriorem, ita etiam delectationem interiorem: sed tamen antequam ad iudicium superioris rationis deueniatur, statim ut sensualitas proponit delectationem, inferior ratio per rationes temporales deliberans, quandoque huiusmodi delectationem acceptat, & tunc consensus in delectationem pertinet ad inferiorem rationem. Si uero etiam consideraris rationibus aeternis homo in eodem consensu perseveret, iam talis consensus ad superiorē rationem pertinet.

AD QUARTUM dicendum, quod apprehensio uirtutis imaginariae est subita, & sine deliberatione, & ideo potest aliquando causare antequam superior, uel inf

rior ratio etiam habeat tempus deliberandi, sed actum rationis inferioris est cum deliberatione, per indiget tempore, in quo etiam ratio superior deliberare potest: unde si non cohibeat ab actu peccati per deliberationem, ei imputatur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum consensus in delectationem sit peccatum mortale.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod consensus in delectationem non sit peccatum mortale. Consentire enim in delectationem perinet ad rationem inferiorem, cuius non est intendere rationibus aeternis, uel legi diuinae, & per consequens nec ab eis auerteri: sed omne peccatum mortale est per auersionem a lege diuina, ut patet per definitionem. Aug. * de peccato mortali datam, quae si praeposita est. Ergo consensus in delectationem non est peccatum mortale.

¶ 2 Præterea. Consentire in aliquid non est malum, nisi quia illud est malum in quod consentitur; sed propter quod unumquodque, & illud magis, uel saltem non minus, non ergo illud in quod consentitur, potest esse minus malum quam consensus: sed delectatio sine opere non est peccatum mortale, sed ueniale tantum, ergo nec consensus in delectationem est peccatum mortale.

¶ 3 Præterea. Delectationes differunt in bonitate & malitia secundum differentiam operationum, ut dicit Philosophus in 10. Ethic. * sed alia operatio est interior cogitatio, & alia actus exterior, puta fornicationis. ergo delectatio consequens actum interioris cogitationis, tantum differt a delectatione fornicationis in bonitate, uel malitia, quantum differt cogitatio interior ab actu exteriori, & per consequens etiam eodem modo differt consentire in utrunque: sed cogitatio interior non est peccatum mortale, nec etiam consensus in cogitationem, ergo per consequens nec consensus in delectationem.

¶ 2 Præterea. Exterior actus fornicationis, uel adulterij, non est peccatum mortale ratione delectationis, quae etiam inuenitur in actu matrimoniali, sed ratione in ordinationis ipsius actus: sed ille qui consentit in delectationem, non propter hoc consentit in deordinationem actus, ergo non uidetur mortaliter peccare.

¶ 3 Præterea. Peccatum homicidij est grauius quam simplicis fornicationis.

Super quod...

Articulus...

Responsio...

¶ 1 Præterea...

¶ 2 Præterea...

¶ 3 Præterea...

¶ 4 Præterea...

¶ 5 Præterea...

¶ 6 Præterea...

¶ 7 Præterea...

menur hoc peccatum multoties forte creditur peccatum, ubi non est: & contra, ubi est delectatio de cogitata uindicta, quam tamen facere non uult, non estimatur propter quod auctor in corpore articuli affectum hominis ad actum secum se pensandum docet in nullo modo in discrezione. Inclinatione ad uindictam, facile de illa cogitatur delectatur: & alius ueneris non facile de cogitatur delectatur, quia uis caro occupat a ueris spiritum.

tionis: sed consentire in delectationem, quæ consequitur cogitationem de homicidio, non est peccatum mortale. ergo minus consentire in delectationem, quæ consequitur cogitationem de fornicatione, est peccatum mortale

¶ 6 Præter. Oratio dominica quoti die dī pro remissione uenialium, ut Aug. dicit: sed consensum in delectationem Aug. docet esse abolendum per orationem Dominicam. dicit. n. in 12. de Trin. ¶ q hoc est longe minus peccatum, q̄ si opere statuat implendum: & iō de talibus quoque cogitationibus uenia petenda est, peccatusque percutiendum atque dicendum, Dimittenobis debita nostra. ergo consensus in delectationem est peccatum ueniale.

SED CONTRA est, quod Aug. * post pauca subdit, Totus hō damnabitur, nisi hæc quæ sine uoluntate operandi, sed tamen cum uoluntate animum talibus oblectandi, solius cogitationis sentiuntur esse peccata, per Mediatoris gratiam remittantur, sed nullus damnatur nisi pro peccato mortali. ergo consensus in delectationem est peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, q̄ circa hoc aliqui diuersimode opinati sunt. Quidam. n. dixerunt, quod consensus in delectationem non est peccatum mortale, sed ueniale tantum. Alij uero dixerunt, q̄ est peccatum mortale: & hæc opinio est communior & uerisimilior. Est enim considerandum, quod cum omnis delectatio consequatur aliquam operationem, ut dī in 10. Eth. * & iterum, cum omnis delectatio habeat aliquod obiectū, delectatio quælibet pōt cōparari ad duo, scilicet ad operationem quam consequitur, & ad obiectum in quo quis delectatur. Contingit autem quod aliqua operatio sit obiectum delectationis, sicut & aliqua alia res, quia ipsa operatio potest accipi ut bonum & finis, in quo quis delectatus requiescit: & quandoque quidem ipsamet operatio, q̄ consequitur delectatio, est obiectum delectationis, in quantum. s. uis appetitiua, cuius est delectari, reflectitur in ipsam operationem sicut in quoddam bonum, puta, cum aliquis cogitat & delectatur de hoc ipso quod cogitat, in quantum sua cogitatio placet. Quandoque uero delectatio consequens unam operationem, puta cogitationem aliquam, habet pro obiecto aliam operationem quasi rem cogitatum, & tunc talis delectatio procedit ex inclinatione appetitus, non quidem in cogitationem, sed in operationem cogitatum. Sic igitur aliquis de fornicatione cogitans, de duobus potest delectari. Vno modo de ipsa cogitatione, alio modo de ipsa fornicatione cogitata. Delectatio autem de cogitatione ipsa sequitur inclinationem affectus in cogitationem ipsam; cogitatio autem ipsa secundum se, non est peccatum mortale, immo quandoque est ueniale tantum, puta, cum aliquis inutiliter cogitat de ea; quandoque autem sine peccato omnino, puta, cum aliquis utiliter de ea cogitat, sicut cum uult de ea p̄dicare, uel dī sputare. & iō p̄ consequens affectio & delectatio q̄ sic est de cogitatione fornicationis, non est de genere peccati mortalis, sed q̄nque est peccatum ueniale, q̄nque nullum; unde nec consensus in talē delectationē est peccatū mortale, & s̄m hoc prima opinio h̄et ueritatē. Quod autem aliquis cogitans de forni-

A ctione delectetur de ipso actu cogitato, hoc contingit ex hoc, q̄ affectio eius inclinata est in hunc actū. Vnde q̄ aliquis consentiat in talem delectationem, hoc nihil aliud est, quàm q̄ ipse consentiat in hoc, q̄ affectus suus sit inclinatus in fornicationē. Nullus enim delectatur, nisi in eo quod est conforme appetitui eius. Quod autē aliquis ex deliberatione eligit, q̄ affectus suus conformetur his quæ secundum se sunt peccata mortalia, est peccatum mortale. unde talis consensus in delectationem peccati mortalis, est peccatum mortale, ut secunda opinio ponit.

A D PRIMVM ergo dicendū, q̄ consensus in delectationem potest esse non solum rationis inferioris, sed et superioris, ut dictum est, * & in ipsa rō inferiori pōt auerti a rōnibus eternis: quia et si non intendit eis, ut secundum eas regulans, quod est proprium superioris rōnis: intendit tñ eis, ut secundum eas regulata: & hoc mō ab eis se auertens, pōt peccare mortaliter. nam & actus inferiorum uirtutum, & et exteriorum membrorum possunt esse peccata mortalia, secundum quod deficit ordinatio superioris rationis regulantis eos secundum rationes eternas.

A D II. dicendum, q̄ consensus in peccatū quod est ueniale ex genere, est ueniale peccatum; & secundum hoc potest concludi, quod cōsensus in delectationem, quæ est de ipsa uana cogitatione fornicationis, est peccatum ueniale; sed delectatio quæ est in ipso actu fornicationis, de genere suo est peccatum mortale; sed quod ante consensum sit ueniale peccatum tñ, hoc est per accidens, s̄ p̄ imperfectionē actus: quæ quidem imperfectio tollitur per consensum deliberatum superuenientem: unde ex hoc adducitur in suam naturam, ut sit peccatum mortale.

A D III. dicendum, quod ratio illa procedit de delectatione, quæ habet cogitationem pro obiecto.

A D IIII. dicendum, quod delectatio quæ habet actum exteriorem pro obiecto, non potest esse absq̄ complacentia exterioris actus secundum se, etiam si non statuatur implendum propter prohibitionē alicuius superioris. unde actus sit inordinatus, & per consequens delectatio erit inordinata.

A D V. dicendum, quod etiam consensus in delectationem, quæ procedit ex complacentia actus homicidii cogitati, est peccatum mortale; non autē consensus in delectationem, quæ procedit ex complacentia cogitationis de homicidio.

A D VI. dicendum, quod oratio dominica non solum contra peccata uenialia dicenda est, sed etiam contra mortalia.

ARTICVLVS IX.

Utrum in superiori ratione possit esse peccatum ueniale, secundum quod est directiua inferiorum uirtutum.

A D NONVM sic proceditur. Videtur, quod in superiori ratione non possit esse peccatum ueniale, secundum quod est directiua inferiorum uirtutum, id est, secundum quod cōsentit in actū peccati. Dicit enim Aug. in 12. de Trin. * quod ratio superior in heret rationibus eternis; sed peccare mortaliter est per auersionem a rationibus eternis. ergo uidetur quod in superiori ratione non possit esse peccatum, nisi peccatum mortale.

¶ 2 Præter. Superior ratio se habet in uita spirituali tãquàm principium, sicut & cor in uita corporali; sed infirmitates cordis sunt mortales. ergo peccata superioris rationis sunt mortalia.

¶ 3 Præter. Peccatum ueniale sit mortale, si fiat ex con-

Infr. art. 10. & locis ibidē inductis
Cap. 7. in 6° com. 3.

Prima Secunda S. Thomæ. X 3 tempur: